

STATENS SERUM INSTITUT 100 ÅR

Uge 36, 2002

Statens Serum Institut (SSI) blev indviet den 9. september 1902 for at sikre fremstilling og forsyning af antidifterisk serum til danske patienter. I de forløbne 100 år har Instituttet løbende omsat forskningsbaseret viden til praktisk forebyggelse og bekæmpelse af smitsomme sygdomme og medfødte lidelser.

SSI varetager i dag et smitteberedskab, der omfatter epidemiologisk overvågning, reference- og undervisningsfunktioner, specialdiagnostik, udvikling og produktion af vacciner foruden plasmabaserede lægemidler og produkter, der anvendes til mikrobiologisk diagnostik.

Epidemibekæmpelse

Selvom SSI blev oprettet med det specifikke formål at producere antidifterisk serum, har Instituttet lige fra start også været engageret i bekæmpelsen af andre epidemiske sygdomme. SSI fik gennem den diagnostiske virksomhed kendskab til smitsomme sygdommes udbredelse i Danmark, og gennem rådgivning ved epidemier også til epidemiologiske forhold.

Tanken opstod, at Danmark kunne blive et stort epidemiologisk laboratorium ved en landsdækkende registrering af infektionssygdomme kombineret med studier i marken af epidemiernes udbredelse og årsag. Dette vakte international forståelse, og ved en flerårig bevilling fra Rockefeller Foundation blev Epidemiologisk afdeling oprettet i 1926. De første år var præget af bekæmpelse af de store mælkeepidemier, først og fremmest streptokok-angina og skarlagensfeber, men også af tyfus, paratyfus og dysenteri. Samtidig var Instituttet involveret i bekæmpelsen af tuberkuloseepidemien. Forekomsten blev kortlagt, diagnostikken forbedret og betydningen af mælkebåren smitte af bovin tuberkulose blev fastslået.

I forbindelse med 2. verdenskrig kom opgaven til kontrollere de talrige epidemier, som opstod i forbindelse med de tyske soldater, de hjemvendte fanger fra koncentrationslejrene og flygtningene fra øst. Efter krigen deltog Instituttet i den internationale kampagne mod tuberkulose. Her blev 57 mio. børn og unge i Centraleuropa testet for tuberkulose med tuberkulin fremstillet på SSI, og 16 mio. blev BCG vaccineret, heraf flertallet med vaccine fra SSI.

Siden 1980 har Epidemiologisk afdeling administreret Meldesystemet for smitsomme sygdomme for Sundhedsstyrelsen. Som en væsentlig del af dette arbejde udgives EPI-NYT. Meldesystemet bliver løbende revideret og af større ændringer kan nævnes, at ugesygelisten blev nedlagt i 1994, og det frivillige sentinelmeldesystem for influenza blev indført samme år. Nye sygdomme, såsom AIDS og CJD, er føjet til listen af individuelt anmeldelsespligtige sygdomme.

Børnevaccinationsprogrammet

I 1950'erne fik Danmark et børnevaccinationsprogram. SSI fik til opgave at fremstille og levere vaccinen. Det var i første omgang difteri-tetanusvaccine, BCG- og koppevaccine. Polioepidemien i 1952 kom som et chok for hele landet, og alle kræfter blev sat ind på at udvikle en vaccine. I april 1955 havde Instituttet fremstillet vaccine nok til, at alle børn i alderen 7-12 år kunne vaccineres. Danmark blev hermed det første land i Europa og det andet land i verden - 13 dage efter USA - som kunne give dette tilbud.

I 1960'erne blev vaccinationsprogrammet udbygget med kighoste-vaccination og oral poliovaccination, i 1980'erne med MFR-vaccination, og i 1990'erne med vaccination mod Hæmophilus influenzae type b (Hib).

Overvågning

Spektrtet af smitsomme sygdomme er ikke stabilt. Nye sygdomme erkendes og "gamle" får ny betydning. AIDS-epidemien i 1980'erne kom på et tidspunkt, hvor mange troede, at der var kontrol med de smitsomme sygdomme i vor del af verden. Epidemien medførte, at der på rekordtid blev opført et HIV-sikkerhedslaboratorium på SSI, så sundhedsvæsenet kunne tilbyde nødvendige HIV-diagnostiske undersøgelser. En intensiv indsats blev sat i gang for at belyse epidemiens udbredelse og oplyse om dens forebyggelse.

1990'erne har udover AIDS bl.a. været præget af problemer med fødevarerborne infektioner, primært forårsaget af salmonella og campylobacter. Kogalskab har også været i fokus. Mæslingeudbrud optræder fortsat, og der er til stadighed truslen om en influenzapandemi. På alle områderne har Instituttet oprustet. Siden september 2001 har Instituttet arbejdet med at etablere et beredskab til at

imødegå følgerne efter biologisk krig eller terror.

Opgaver i fremtiden

I 100 år har SSI således været et videnscenter på sine arbejdsområder og haft et beredskab, der har sikret løsningen af en lang række presserende arbejdsopgaver.

De kommende år vil byde på nye udfordringer, hvis natur og omfang vi selv sagt kun delvis kender. Nye problemer med infektioner vil erkendes, udvikling af antibiotikaresistens vil være et voksende problem, og der vil være behov for nye vacciner. SSI har taget initiativer for at imødegå denne udvikling og vil bl.a. arbejde på at forbedre overvågningen af smitsomme sygdomme og børnevaccinationsprogrammet samt på at udvikle nye og forbedrede produkter.

Jubilæet

Jubilæet vil blive markeret på flere måder. Pensioneret overlæge ved SSI, Klaus Jensen har skrevet en levende og engagerende jubilæumsbog "Bekæmpelse af infektionssygdomme, Statens Serum Institut 1902-2002".

På jubilæumsdagen den 9. september afholdes en konference for repræsentanter for Institutkets kunder og samarbejdspartnere. Indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen samt medicinaldirektør Jens Kristian Gøtrik deltager som talere. Derudover taler Associate director fra CDC i USA, Stephen Ostroff, om "Emerging and Remerging Diseases in 21st Century", og flere af Institutkets medarbejdere har også indlæg.

Den 11.-12. september er Instituttet vært ved et internationalt vaccinesymposium med titlen "Vaccines for the 21st Century - Development and Strategies", samt for Nordisk Vaccinemøde den 13. september.

En ny hjemmeside vil blive lanceret, men adressen forbliver www.ssi.dk. SSI har gennem de første 100 år vist dets berettigelse og levedygtighed samt evne til at tage de nye og presserende opgaver op. I dette arbejde lægger vi stor vægt på og er helt afhængige af et godt samarbejde med landets læger.

Jeg ønsker ved denne lejlighed at takke alle vore mange kontakter i det danske sundhedsvæsen og internationalt for det gode samarbejde. (Nils Strandberg Pedersen)

4. september 2002

